

Գ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք

10
Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պօլսոյ Ե. գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ. գաւառական թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ Ե. Եռամսեայ բաժանորդը ալ կընդունուի:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Ռիզա փաշա խան Թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չե տրուիր: Ծանուցման տողը մեկ անգամի համար 3 դրուշ է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կըլլայ:

Ա Չ Գ Ա Յ Ի Ն

ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Տարին անցաւ յորմէ հետէ ներկայ վարչութիւնը պաշտօնի սկսած է նոր դրութեամբ: Ազգային ժողովը հին դրութեան անդործադրելիութիւնը յետ ընդ. երկար փորձառութեան տեսնելով զայն բարեփոխեց և ներկայ դրութեան վերածեց, համոզուելով թէ այս վերջինը բեղմնաւոր պիտի ըլլայ և լաւ ու գոհացուցիչ արդիւնք մը պիտի արտադրէ, մանաւանդ մեր Ազգին համար որ բազմաթիւ և բազմառեսակ պէտքեր, և լքեալ ու անխնամ վիճակ մը ունի այսօր դժբաղդաբար:

Սակայն մէկ տարուան իրողութիւնը ցուցուցին թէ ներկայ վարչութիւնը Ազգ. ժողովոյ և Ազգին ակնկալութիւնները պատկեր, անոր ամենակարեւոր պէտքերը գոհացնելու անկարողութեան մէջ կը գտնուի այսօր. մեր այս ըսածին համակարծիք է ազգային մամուլին ամբողջ, ի բաց առեալ շողոքորթ և շահամոլ թերթ մը որ վարչութեան եթէ պաշտպան չը լինիր, գոնէ զայն քննադատելէ խոյս կուտայ. վարչական ցաւալի վիճակը մատնանիջ ցուցնող յոգուածները կը մերժէ վարչութեան անդամոց միոյն կամ ոմանց հետ կապակցութիւն ունենալով. ի հարկին այս թերթին անունը պիտի տամք անոր խաբեքալութիւնները նշաւակելով, որք ցաւալի է ըսել թէ ազգային մամուլին պատիւ չեն բերեր:

Եւ որպէս զի մեր քննադատութեանց զանազան մեկնութիւնք չը տրուին, և «Ձայն բարբառոյ յանապատի» չըլլան, կը փութամք քանի մը իրողութիւններ ներկայացնել:

Վարչական օրինաց 19րդ յօդուածը հետեւեալ կը տրամադրէ.

«Կրօնական խորհրդականին պարտաւորութիւնքն են՝ եկեղեցական պաշտամանց, ընթերցողածոց և երգեցմանց կանոնաւորութեան՝ ինչպէս նաև ազգային վարժարանաց մէջ Գրիստոնէական կրօնի ուսուցման հսկելը կրօնագիտութեան և երգեցման դասագրքերն ու դասատուները օրոշել և արտօնել. նոյնպէս եկեղեցական զրեանց տպագրութիւնն արտօնել, ուսեալ և արժանաւոր

եկեղեցականներ հասցնելու, եկեղեցականաց վիճակը բարւոքելու և նոցա ապագայն ապահովելու հոգ տանիլ»:

Մենք ի մօտոյ գիտեմք այսօր թէ կրօնական դործոց խորհրդականը որոյ անձը կը յարգեմք ըստ ամենայնի, օրինաց տրամադրած վերոյիշեալ պարտականութեանց մեծագոյն մասը չէ իրցած մինչև այսօր իւր ուշադրութեան առարկայ ընել. և թէ և վարժարանաց տարեկան քննութեանց միջոցին վարժարաններն այցելեց, Գրիստոնէական կրօնի ուսուցման հսկելու համար, սակայն այսքանը բաւական չէ, հետեւեալ պարտաւորութեանց հասցնելու և եկեղեցականաց վիճակը բարւոքելու և նոցա ապագայն ապահովելու ամենակարեւոր խնդիրները բարձի թողի եղած են, այնպէս որ թէ՛ եկեղեցականք ցաւալի և յուսահատական վիճակի մ'ենթարկուած են, թէ՛ եկեղեցականաց դասը փոխանակ հետզհետէ աղնաւանալու աւելի ինկած է, և թէ՛ եկեղեցականք օր ըստ օրէ աւելի իրենց շահու միջոցներ կորսնեն քան կրօնական սուրբ պարտաւորութեանց կատարման նախանձ մը կուսնեն. և ինչո՞ւ այս ամէնը. — վասն զի ազգին մէջ իշխանութիւն չկայ, յանցաւոր եկեղեցականը պատժելու, պարտաճանաչը վարձատրելու, եկեղեցւոյ պաշտամունքն ու արարողութիւնները իւր մերկութեան ու պարզութեան մէջ պահելու և ժողովրդեան բարեպաշտական զգացումը վառելու նախանձախնդիր պաշտօնէութիւն չը կայ:

Այս վերջին տողերուն պատասխանատուութենէն չկրնար ազատիլ նաև կրօնային ատենանք որ օրինաց և 19րդ յօդուածով յանձն առած է իւր ուշադրութեան առարկայ ընել, սակայն մինչև այսօր դժբաղդաբար տեսնուած չէ որ կրօնական զգացումն ազգին մէջ զարգացնելու ճիգ մ'ընէ, եկեղեցւոյ և եկեղեցականաց բարեկարգութեանը հսկէ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ դաւանութիւնն ու աւանդութիւններն աւելի չէ պահելու նախանձախնդիր լինի, Բահանայ մը ապօրինաւոր պատկ մը կը կատարէ, սակայն չպատժուիր. հետեւա-

բար աւելի կը քաջալերուի. քահանայ մը կրկնամուսնութեան յանցանք կարգալոյժ կը լինի, և հետեւեալ օր ներողութեան կարժանանայ, և այլն և այլն:

Մենք կսպասէինք որ կրօնային ատենանք ըստ իւր պարտաւորութեան եկեղեցւոյ կանոնաւորութեանը հսկէր, եկեղեցիներն այցելելով, դպիրները քաջալերելով և արժանաւորները վարձատրելով, կսպասէինք որ եկեղեցականաց նիւթական և բարոյական ամենաթշուառ վիճակը բարւոքելու, եկեղեցականաց դասն աղնաւանելու, անոնց հոգևոր պարտաւորութիւնները ճշդիւ կատարել տալու, սուրացրէք քաջասպասքուս օգնելու և ազգին այս ամենակարեւոր տարրը որ անկեալ վիճակի մը մէջ է այսօր վերակենդանացնելու փոյթն ունենար, և ոչ թէ «գործ չկայ, խնդիր չկայ» ըսելով շարաթնեցող ինստ չընել, և ինստ ըրած ատեն սին և փծուն խնդիրներով զբաղիլ, մինչդեռ ամենէն կարեւոր գործերը. եկեղեցին ու եկեղեցականութիւնը վերակենդանացնող ամենակարեւոր խնդիրները բոլորովին լքեալ և բարձի թողի կը լինին ի միաս և ի կործանումն ապագային:

(Շարունակելի)

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Պար կըսէ թէ Գրիթի-Ջարքոյի դէպքին նկատմամբ Բ. Դրան ծանուցադրին պատասխանը տալու համար դեռ պահները Սրտակ հազարապետին դալուն պիտի սպասեն:

Անդդիացի պատուիրակը Գրիթի-Ջարքոյի վերաբերեալ տեղեկութիւններ պիտի բերէ Թեսաղիայէն:

— Վիեննայէն Թայմզի զարնուած հեռագիր մը կըսէ թէ Պուլըարիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայն տէրութեանց ուղղելու համար չըջարեալական մը կը պատրաստէ, որով ապացոյցներով պիտի վաստաբանէ թէ Պուլըարիա Օսմանեան պարտուց 8 միլիոն ոսկին (180 միլիոն ֆրանք) միայն կրնայ ընդունիլ: Միևնոյն հեռագիրը կըսէ նաև թէ պաշտօնէից ժողովոյ նախորդ նախագահ Պ. Ջանքոֆ Սօֆիայի դատարանաց մէջ պաշտօն մ'ընդունելու է:

— Նէօլոգոս կը դրէ թէ յոյն ազնիւ
մը մեռնելով Շիշիի գերեզմանատունը
թաղուեր է : Զէ ժամ վերջը ծնողաց
խնդրանք քանի մը հոգի գերեզմանը
բանալով վրան գտնուած շրջադրեալ
առեր են : Նէօլոգոս կաւելցնէ թէ Յու-
նաց պատրիարքարանը սոյն սրբապղծու-
թեան հեղինակները փնտռելու վրայ է :
— Փարիզի լրագիր մը կըսէ թէ Հէն-
րի Պէնտէր անուն գործարանը Վեհ-
Սուլթանին խիստ վառաւոր կառք մը
չինքը է կրօնական տօներու ատեն դոր-
ծածելու համար : Սոյն կառքը տեսնե-
լու արժանի գեղեցիկ բան մ'է եղեր :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կաթողիկոսական Յանձնախումբը իւր
խմբագրելիք ծրագրին ընդհանուր սկզբ-
բանց վրայ համաձայնելով, Գեր. Տ. Մը-
կըրեան Հօր և Նորատունկեան Յարու-
թիւն էֆէնտիի յանձնեց կաթողիկոսա-
կան Հրահանգին խմբագրութիւնը :

Գեր. Տ. Մկրեան երէկ իրիկուն Օր-
թագիւղ Նորատունկեան Վեհմ. Յակոբ
էֆէնտիի տունն երթալով, սոյն հրա-
հանգին խմբագրութեամբն զբաղեցան :

Եթէ մեր ստացած տեղեկութիւնը
սխալ չեն, Յանձնախումբը Հրահանգը
երկու մասի բաժնէր է. մին՝ կրօնական
և միւսը՝ քիսաւորապէս յարաբերական :
Կրօնական մասը կերելի թէ շատ համա-
ռօտ է : Սոյն Տ. Մկրտիչ Ս. Կաթողիկո-
սը պարտաւոր է Լիմաձնայ աթոռոյն
դատարանները ճանչել, քանի որ աղ-
ղըն ու եկեղեցին Լիմաձնայ ընդհա-
նուր հայրապետութիւն ճանչցած են և
կը ճանչեն. Լիմաձնայ հայրապետու-
թիւնն ալ պարտաւոր է Սոյն մասնաւոր
կաթողիկոսութիւնը իբրեւ օրինաւոր
ճանչել և «հետեւալ, ընդգլխալ, հերձ-
ուած» բառերը բոլորովին վերցնել Մաշ-
տոցի, ուխտագրի և այլ ամեն գրու-
թեանց մէջէն :

Գալով յարաբերական մասին, Կիլիկի-
ոյ Ս. Կաթողիկոսը կեդրոնին հետ օրի-
նաւոր յարաբերութեանց մէջ պիտի
գտնուի միշտ. առաջնորդական ընտրու-
թեանց տեղեկագրերը կաթողիկոսին մի-
ջոցաւ կեդրոնին պիտի ներկայացունին
վաւերացման գրողմն ընդունելու հա-
մար :

Մեր տեղեկութիւնը առ այժմ այս-
քան են, որոց վրայ առանձին յօդուա-
ծով մը պիտի խօսիմք :

Պատրիարքական Գեր. փոխանորդ Հայ-
րը Վճռալին՝ ատենին նախագահ Սու-
րուրի էֆէնտիի և կրօնական գործոց
տեսուչ էֆէնտիին այցելութեան զնայ
այսօր :

«Քօմիսէր ի Հայաստան» վերնագրով
կարևոր յօդուած մ'ունիմք վաղուան
թերթով հրատարակելի :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկաթուղեաց միացման խնդրոյն
համար Բ. Դրնէն Էթհէմ վաչայի նոր :

հրահանգ ղրկուած ըլլալը ծանուցած
էինք. առնուած նոր տեղեկութեանց
նայելով, Բ. Դուռը կը փափաքի եղեր
Պօլսէն Սօֆիա Պէլկրատ և անկէ Բէլթա
գիծերը միացնել :

— Խորմու պատերազմին ատեն մայ-
րաքաղաքի անգղիական զեապան լորտ
Րէտքէլիքի յիշատակին ի պատիւ որ
Ուէսթմինսթըրի եկեղեցին թաղուած
է, մահարձան մը կանգնելու համար
Անգղիոյ զահաժառանգ իշխանին հովա-
նաւորութեան ներքեւ հանգանակու-
թիւն մը բացուեր է, և կոմս Բիզանի
որ երբեմն անգղիական զեապանատան
առաջին քարտուղարն էր, Պօլիս հան-
գանակութիւն ընելու գործը իւր վրայ
առեր է :

— Բ. Դուռը Ռուսիոյ զեապանին պա-
տերազմի տուգանաց խնդրոյն վերա-
բերեալ ծանուցագրին պատասխանը
ղրկեր է :

— Ելմտական Յանձնախումբը երէկ
վերստին նիստ ըրաւ, Օսմանեան պատ-
ուիրակները յայտարարեցին թէ Կիպրո-
սի հասոյթը արժեթղթատեարց լուր
համար համաձայնութիւն գոյացած է Բ.
Դրան և Անգղիոյ միջև, իսկ եթէ Պու-
ղարիոյ տուրքը անհնար ըլլայ արժեթղ-
թատեարց յատկացնել, անոր տեղ ծխա-
խոտի սահմորդական տուրքը պիտի ցոյց
տրուի : Միացեալ օսմանեան պարտուց
առնուած 1 առ 0/0 և առ առաւել 4
առ 0/0 շահ պիտի տրուի, իսկ գրամա-
լէ 15 1 1/2 օր :

— Լոյտի, Ֆրէսինէի և ռուսական շո-
գենաւուց ընկերութիւնները մէջերնին
պայմանագիր մը կնքեր են, որ բնաւ
կէս վարձքով ճամբորդ կամ ապրանք
չը փոխադրեն, և ուլ որ հակառակ
վարուի, 200 ոսկի տուգանք պիտի տայ :

— Աւստրիոյ զեապանը Պէոյիւքտէ-
րէն Բերա փոխադրեց իւր բնակու-
թիւնը :

ՀԱՆՍԱՊԱՐԱԶՈՐԻՆԻՆ ԴԵՊ ՅԱՆԻ

(Շարահանութիւն և վերջ)

Յուլիսի . . . արեւը բաւականաչափ
բարձրացել էր, երբ Ղօշավանքից ուղե-
ւորեցանք դէպի Անի : Նա կարծես հեռ-
ուից մեզ յետ էր մղում ասելով. «Ժա-
մանակաւոր այցելութիւն ինձ պէտք չէ.
այդ միևնոյնն է, թէ քաղցածին հաց
ցոյց տալ ուտելու համար և իրեն չտալ.
ինձ համար ուղարկեցէք տոկոսն Հայու-
ձեռքեր, որ այս ահագին քարերն մաք-
րէ, կիսաւերակ գրատունը նորոգէ և
մօտը մի գարոց բաց անէ » : Ահա այս է
խնդրում Անին, բայց մենք ականջներս
խիլեցնելով, որ այս արդարացի պահանջ-
ները չլսենք, Անուոյ նկարագրութիւնը
գրել աւելորդ է, որովհետեւ նա իւր
գծադրութեան պատճառաւ շատ օ-
տարներին և հայերի համար հեղինակու-
թեան նիւթ է դարձել և աւերակներէն
շատ հատորներ կան, բայց ես կասեմ
միայն մի քանի խօսք նոր շինած իշխա-
նի մասին :

Մայր եկեղեցւոյ արեւմտեան կողմը
15 քայլ հեռաւորութեամբ շինած է մի

նոր տուն : Այս տունը շինուած է Աղէք-
սանդրապօլի մի ընկերութեան ծախքով
որը հոգումէ նոյնպէս այստեղի վանա-
հօր և երկու ծառաների պիտոյքը : Շի-
նութիւնը բաղկանում է երեք սենեկից,
մի նախասենեակից և մի քանի գոմերից :
Ճանապարհորդների համար շինած սեն-
եակը բաւականին մաքուր է և յատակը
տախտակած : Յուլիսի 17ին թողինք Ա-
նին, Շատերը մեզնից կարծում էին, որ
Անին կը տիրի երբ մենք կը հեռանանք
նրանից, բայց չէ պատմական դարևոր
փորձանքները ամրացրել և ապառաժա-
ցրել են նորա սիրտը և ոչ մի նշանաւոր
գիպուած աշխարհի մէջ Անուոյ վերայ
ազդեցութիւն չի կարող ունենալ, բայց
Հայերի միմեանց հետ միաբանելն, Ա-
նին ամեն բանի վկայ եղել է, արիւնա-
հեղ պատերազմների, երկարատեւ խա-
ղաղութեան, արհեստների և երկրա-
գործութեան զարգացման, շատ պետու-
թիւնների անկման և վերանորոգման,
բայց մի բան միայն Անին չէ տեսել իւր
հաղարածայ գոյութեան մէջ և այդ-
բանը Հայերի յարատեւ միաբանութիւնն
է : Բայց թողնենք Անին հանգիստ և շա-
րունակենք տուն դառնալ : Այժմ մեր
ճանապարհը նոյն չէր, որով եկել էինք :

Մենք ուղևորեցինք դէպի Աղէքսանդ-
րապօլ և ճանապարհին առաջին անգամ
պատահեցանք մի գիւղի, որ տեղ գի-
նծաւորները ուսումնարանների ձև ու-
նէին : Ես մօտեցայ մի գինետան, որի
ճակատին փորագրած վերնագիր կար և
հարցրի, «այստեղ քանի՞ աշակերտներ
են սորվում», բայց պատասխան ստա-
ցայ մի անցորդից, որ նա գինետուն է
և այժմ դոցված է : Սա էլ մի նոր դժ-
բաղդութիւն է, որ ծագում է Հայերի
մէջ. պատերազմից յետոյ գինետուննե-
րը բաղմապատկուիլ և անգործ մարդիկ-
ների թիւը շատացրել :

Աղէքսանդրապօլից 20 վերստ հեռու
մենք նորից ելանք Արագածի ստորոտը
և մօտեց Շիրակայ գաւառը : Այս տե-
ղի գիւղերում նոյնպէս ուսումնարան-
ներ չկան, ժողովուրդը հարուստ է և
ցանկութիւն ունի կրթել իւր զաւակնե-
րը : Մենք պատահեցանք Մուսուխլու
անունով Հայ-կաթողիկոսների մի գիւղի,
որ տեղ կայ երեք քահանայ և մի ծխա-
կան դպրոց : Այս գիւղի ժողովուրդը
համեմատաբար հիւրասէր և հետաքրքիր
է միւս գիւղերի բնակիչներից : Նոցանից
շատ քիչերը իրենց ֆրանգ էին անուա-
նում, իսկ մեծ մասն Հայ-կաթողիկէ էին
կոչում իրենց : Արագածի այս հողերու-
մէն էլ գետ չկայ, բայց առատ անձրեւ-
ներից խոտը շատ է, օդը մաքուր և
ժողովուրդը խիստ առողջակալ : Հրա-
ւիրում եմ տեղական Յաջորդի ուշադ-
րութիւնն այս գիւղերի գրութեան վե-
րայ : Այս տեղից մենք անցանք դանա-
ղան Հայոց և Պարսիկների գիւղերով,
որոնք ոչնչով նշանաւոր չեն և ժամը 8ին
առաւօտեան հասանք մեր օթեանը : Կա-
րևոր է յիշել, որ Սնուոյ վանահայրը ա-
սում էր. մտադիր են այն տեղ հիմնել
մի ուսումնարան չրջակայ գիւղերի երա-

խաների համար: Այս կլինի սկիզբ Ան-
ւոյնաւորակներու միջոցառմանը մշակե-
լու և ամեն խոհուն Հայի սեպուհ պար-
տականութիւնն է օգնել այս վեհ գա-
ղափարի իրագործմանը: Թող այս գոր-
ծըն էլ անցնէ մեր ծովածաւալ ազգա-
սէրներին գործունէութեան ծրագրի մէջ:
(Արարատ)

ԻՄ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

ԼԵ.

ՄԵՐ ԲԵՌՆԱԿԻՐ ԵՂԱՅՐՆԵՐ

Ինչ որ եօթն ամ անալ այս թերթին
մէջ (Հայրենիք թիւ 262, 264, 266,
267) կը գրէինք նոյնը կրնանք արտա-
տել աստանօր, զի իրողութիւններն
գործողութեան նոյնն են ինչ որ էին:

Ո՛վ կըսէ թէ մեր մէջ կը գտնուի ա-
նոնցմէ աւելի թշուառ արարածներ:

Առաւօտուն, տակաւին արև չծագած
«Ղօլուշ» ներքէն «խան» երէն խումբ
խումբ մարդիկ երեսներ կէս լուացած
կէս չլուացած, քրտինքի, թանձր կեղ-
տի և փոշոյ մէջ թաթխուած քուրջե-
րով կը սրբուին — դո՛ւ ասա կաղտոտ-
ուին — և «Հայր մեր» կամ «Պահապան
ամենայնի» միմնջելով կը մեկնին:

Ահ... քանի՜ յուզեր են զիս այդ
մարդոց կիսատ և ծուռ ու մոռ ա-
ղօթներ, նման այն աւելարդ քահանա-
յին որ գողգոթալով պատարագ կը մա-
տուցանէ սեղանին առջև:

Ո՛վ են սոքա, ինչ է սոցա կեանք և
ինչ պէտք էր ըլլալ — էհ... մի՛ հա-
ցընք — խել մը մարդիկ ունինք որ
թշուառութեան մէջ կը ծնին, թշուա-
ռութեամբ կապրին և թշուառութեամբ
կը մեռնին:

Ինչ փոյթ ինձ թէ «ընդ ծով և ընդ
ցամաք» գերմանական լրագիրը Լանտ-
վէր զինուորներուն նմանցնէ մեր բեռնա-
կիր Հայ եղբայրներն. օր չէ անցած որ
խեղճերուն «հայ, հո՛ւ» ը չի խշխշնէ
չի մեմուսնէ իմ սիրտ:

Մեքենային, գրաստին կատարելիք
գործն ափսոս մեր եղբայրներ կը կա-
տարեն թափուր յամենայնի վշտագնեալ
և թշուառ յամենայնի:

Նոքա որք կուզեն գաղափար մ'առ-
նուլ այս հէք արարածոց արտասուելի
կենաց վրայ, թո՛ղ օր մ'այցելեն սոցա
ապրած տեղ, թո՛ղ տեսնեն սոցա «ան-
կողին» կոչուող քուրջերու կոյտ, և դա-
տեն թէ մարդ էակը պէ՛տք էր մինչ
ցայս վայր խոնարհիլ, թո՛ղ տեսնեն սո-
ցա ապուր և կերակուր:

Սոքա օրն ի բուն աշխատին կամ լաւ
ևս է ասել, տանջուին, չարչարուին յե-
լուղակներու թալանողներու համար և
եթէ մի չնչին բան մնայ այդ ևս իրենց
բաւ չէ...

Ո՛վ ուշադրութիւն պիտի դարձնէ
այս խեղճ և թշուառ էակներուն վիճա-
կին բարեօրման համար, — աւա՛ղ ոչ ոք:

Խեղճ մարդիկ որք հինգ, տասն,
տասն և հինգ և երբեմն ա՛լ աւելի տա-
րիներ, հայրենիքէ զուրկ ընտանիքէ
զուրկ ամեն բանէ զուրկ արտասուելի
մի կեանք կը վարեն, կամ լաւ ևս է

ասել, ամեն օր յիւրեանց կենաց մէկ մէկ
մաս ողջակիզեն:

Ո՛վ դուք որոց անհանդուրժելի կե-
նաց փոխարէն ոչինչ ունիք վարձատրու-
թիւն բայց եթէ անօթութենէ չմեռնե-
լու չափ հաց, ծարաւէ չնուաղելու հա-
մար ջուր և ցրտէն չփառնալու չափ ցըն-
ցոտիներ, դուք որոց կեանքը դրոստի
կենաց կը հաւասարի, մարդ էակն ան-
բան կենդանւոյ պաշտօն կը կատարէ,
ցերեկն բռնաց ներքև կը հեաք գիշերը
խոնաւ նկուղներ, դարչահոտ տեղեր,
խաներու անկիւններ կը հիւժիք և կը
մաշիք, դուք որ երիտասարդ զուարթ
կայտառ կուգաք, ծեր նուաղկոտ և
խեղանդամ կը դառնաք, դարձէ՛ք այլ
ևս, գնացէ՛ք ձեր հայրենի տուն ձեր
զառամեալ հարց և մարց քով ձեր մա-
տաղերամ դաւակաց քով, առէ՛ք նոցա
օրհնութիւններ, առէ՛ք ձեր սրտաբուղի
կարօտներ և այս դրաստի մեքենայի
կեանքը մերկանալով երկրագործու-
թեան պարապեցէ՛ք: Այսօր աստ ինչ
որ շահիք ձերը չէ, ձեր շահածը վերոյ-
նկարագրեալ ձեր կեանքն է, եթէ կա-
րենք կեանք կոչել:

Տակաւին երկու ամիս անալ յայն
պահուի ուր գտնուիմ վանէն Հայ մե-
կաւ, հարցսցի, ո՛ւր տեղացի ես տղայ:

— Վանցի եմ աղա:

— Վանայ ո՛ր գիւղէն:

— Նարեկայ, յարեց: Վարդան՝ բարձ-
րահասակ երկայնաբաղուկ թուխ աչքե-
րով հաստալանջ գիրուկ կորիճ մ'էր,
այտերն ալ անուկն պէս վարդերով
դարդարուած: Պերճախօս սև աչքերէն
հուր սէր կորով և խանդ հաւասարապէս
կը ցոլէին: Եւ հարցուցի:

— Կարգու՞կ ես Վարդան:

— Հրամիւլ ես աղա, ութն ամսէ ի վեր,
յարեց, և այս միջոցին մի քանի կաթիլ
մարդարիտ հոսեցին աչքերէն որ արտա-
սուր կը կոչուին:

— Ինչո՞ւ Պօլիս եկար:

— Համուրթեան, պատասխանեց:

— Հայր մայր ունի՞ս երկիրն:

— Մէրս անցեալ տարի վախճանեցաւ
հէրս ալ էս տարի: Պղտի տղայ էի վեց
եթէ տարեկան հէրս զիս խաբեց երկու
ամսից կը դամ ասաց, երկու ամիս տա-
րաւ երկու տարի, երկու տարի տարաւ
տաս տարի, յետոյ տասն հինգ տարիից
վերջ եկաւ հէրս մաղերն սխալապէս
խաւրած քամակից կուզն ելած: Սիրտս
միմեալ հէրիս էս վիճակին, խեղճն եր-
կու շաբաթից յետոյ չգիտեմ ինչ տարտ
ունէր երկու աւուր մէջ նա էլ մեռաւ:

— Ահա ընտանիք մ'ալ կործանեցաւ,
ըսի իւրովի, այժմ ընթերցո՛ղ եկ ինչ ե-
կաւ Վարդանայ դիտուն:

Հաղիւ երկու լուսիններ անցեր էին
այն օրէն, յորում Վարդան տակաւին
ուրախ զուարթ կը խայտար, այտերէն
վարդեր կը թափեփէին ծիլ ի ծիլ, տա-
կաւին երազել կուզէր քան արտասուել
բերչիլ քան տխրիլ և իւր ջինջ երևա-
կայութենէն մերթ ընդ մերթ երազներ
արդէն կարօտ և բերնէն հառաչներ կը
թռչէին դէպ այն երկիր ուր իրեն ծը-
նընդեան խանձարուր կաղմեր էին ուր

իրեն նախնիք իւր հայր և մայր կը նըն-
ջէին, ուր մանաւանդ Վարդանայ մա-
տաղ ու վաղանջատ հարս իւր սիրով
կարօտով տապէր:

Վարդան առաջուան իւր բոլորովին
այլափոխուած էր: Այլ ևս չէին շուներ
իւր հայրենասիրական երգեր, իւր սի-
րական «նաղու» ին գեղգեղանք. երե-
սը տխրութիւն մը պատած էր, այտե-
րուն վարդերն աշնան տերեւներու պէս
թօշներ էին, կրակոտ աչքն խաւարեր
ի խոր թաղուեր էին, իւր բոլոր մտա-
ծութիւնը «փոխցան», բոլոր երազներն
իւր օրուան խնդիր՝ պատառ մը հաց
ճարելու հնարքն էին. ո՛ւր է այն կըտ-
րիճն ո՛ւր է այն հօկայն, բերանը չէր
բացուեր խօսելու համար, յայտնի կը
նշմարուէր որ ձանձրոյթ կղզար կեան-
քէն:

(Երբեմնակէ)

... Խմբագրապետ Տէր

Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբար-
ձութիւնս կը փութայ Ձեր պատուական
լրագրոյն միջոցաւ հրատարակել սեպտ.

ամսոյ նուիրատու ազգայնոց ցանկը:

Մեծապատիւ Տեառք

Բարեսէր ոմն ձեռամբ ֆէնէրճեան Ղ.:

Յովակիմ էֆ.ի 2421/2

Մանուկ Արզեան և իւր Տիկինն 408

Եկեղեցական ոմն 400

Խաչիկ Արևեան 400

Խաչ Պիար ձեռամբ Հաճեան Ան.

տօն էֆ.ի 54

Չենոբ Գալիաքճեան 35

Գումգաբու Տիգրանի սրճարանէ

օգոստ. ամսոյ հացագին 20

Բարեսէր ոմն 20

գումար 6491/2

Պապիկ Գալլընօֆ 2 թօլ ամերիգան
Դադարեալ Հայկական համազգային
Արուեստասէր ընկերութենէ

1 գուլպայի մաքինայ գործիքներով
(անգործածելի)

5 ընկոյզ աթոռ

1 ընկոյզ թիկնաթոռ

1 գրասեղան

1 կերակրոյ սեղան

1 դաճա 2 փայտէ սնտուկով

Սրճագործ Խաչիկ Տիլանեան 1 ոչխար

Սամաթիացի Մ. Գեորգ. ձկնորս 4000

միտեա

Ս. Ղ. Պարտիզպանեան և ընկերք իւր-
եանց ծախած սիկարի թղթէն 49 տուփ
սիկարի թուղթ:

Հոգաբարձութիւնս յիշեալ նուիրա-
տու Ազգայնոց իւր խորին շնորհակալի-
քը յայտնելով կը յուսայ որ սոցա հետե-
ւող կունենայ ի միութարութիւն 600 ի
մօտ խղճալի պատասպարելոց:

Մնամք յարգանք

Ի Դիմաց Հիւանդանոցի Հոգաբարձ.

Ատենադպիր Ատենապետ

Յ. Ֆէնէրճեան Միք. Յաղոբեան

5 հոկտ. 1881

Գրաս. Ազգ. Հիւ.

ԳԱՂՂԱՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՅՈՒՄՆ

Վարդուկեանց Մէթոտի վրայ
Ձեռնարկ ՆՈՐԱՅՐԻ ԲԻԻԶԱՆԴԱՅԻՈՅ
Անուանի հեղինակի

Դադ. Հայ նոր բառագրքին
Դադղիարէն լեզուի համաշխարհային
պէտքն ու օգուտները ամենուս ալ ծա-
նօթ ըլլալով, հարկ չկայ հոս ևս այն
մասին բացատրութեան մտնել:

Մեր ազգին համար խօսելով, ցաւա-
լի է տեսնել չատեր, որոնք սոյն օգ-
տակար լեզուին մէջ մտած և խել մը
տարիներ վատնելէ ետեւ տեսականին մէջ
բաւական վարժ. իսկ ընդ այլի խօսակ-
ցութեան (բարձրիք) բոլորովին անվարժ
մնացած են:

Այսպիսեաց և միանգամայն սոյն լե-
զուն բնաւ իսկ չգիտցողներու առջև ա-
հաւաստի աստարեղ մը՝ ուր տարակոյս
չկայ թէ վերոյիշեալ մէթոտն ու նորայր
Բիւզանդացւոյ անուանի գաղղիարէնին
անունը միայն բաւական պիտի լինին ու-
սանելու ցանկացողներն վստահեցնելու
թէ փափաքին «քիչ ժամանակի մէջ»
ճշմարտապէս պիտի լցուի յատկացեալ
դասարանի մը մէջ, ուր վաճառականու-
թեան յատուկ եղող լեզուին ճիւղն ալ
պիտի աւանդուի:

Դասերն ամենօրեայ են, օրը 4 ժամ
առաւօտները ժամ 2½ էն մինչև 3½,
առայտմ, տարւոյն ուրիշ ալ և այլ
եղանակեաց մէջ ալ սոյն համեմատու-
թեամբ:

Դասարանն է Պոլիս Պաղէ գարուն
ձէլալ պէյ խանի վերնաշարի:

Պիտի բացուի հոկտ. 20ին (ըստ ցու-
նաց), երբ գասառուաց թիւը 20էն
պակաս չէ:

Մինչև հոկտ. 20 գասառու գրուողին
համար ամսական 4 Օգմ. լիւր է, իսկ
նոյն թուականէն յետոյ գրուողին 1 ու
կէս լիւր:

Իւրաքանչիւր ամսական կանխաւ վճ-
ճարելի է:

Վեց ամսական մէկէն վճարողին եր-
կու լիւր գեղջ պիտի ըլլուի:

(Դասարանի բացումէն մինչև 5 օր ա-
ռաջ գրուող ու վճարողին՝ առաջին մէկ
ամսականին համար միայն 1/4 Օսման-
եան լիւրայի գեղջ մը պիտի ըլլուի):

Փափաքողք կը հրաւիրուին Պոլիս Ու-
զուն չարչու թիւ 362 Թրէնկեան գրա-
տունը, առ Դ. Ս. Թրէնկեան կամ առ
Տ. Յ. Բալիսմաճեան:

7/49 հոկտ. 1884 Տնօրէնութիւն
Կ. Պոլիս

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԱՆՈՐԴ ԱՌՆ ԵՒ ԿՆՈՋ

Հեղինակ Տօթէօր Է. Դլէման Բարի-
զի բժշկական ճեմարանէն. թարգմանեց
1877ի տպագրութենէն Ե. Արմաւիր:

Թէ ինչ պէտք է գիտնան ամուսնա-
ցողք իրենց ամուսնութեան նախընթաց
օրը. — Ինքզինք սիրցնելու միջոցները. —
Ամուսնութեան աղգեցութիւնն ամուս-
նոց ֆիզիքականին և բարոյականին վը-
րայ. — Ծննդական գործարանաց առողջ-
ջարմունքիւն. — Անկարողութիւն և իւր
գարմունքները. Էլն. Էլն:

Սոյն խիստ օգտակար գիրքը որ թէ
ամուսնացելոց և թէ ամուսնութեան
պատրաստողներու ընթերցման անհրա-
ժեշտ է կը ծախուի ամէն գրավաճառի
քով. Դին 8 զուրուշ:

Ն. ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՅ
ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Դ. հասոր

Սոյն գասագրքին Դ. և վերջին հա-
տորն ալ իւրոյս ընծայուած է. Պօլսոյ
աշխարհաբառի վերածուած և ընտիր
տպագրութեամբ: Դին 5 դահեկան
արծաթ:

Կեդրոնատեղին է Միացեալ ընկե-
րութեանց գրասենեակն, Կալաթա,
Բէօլէ-օղլու խան, թիւ 11, 12, և 13:

Կը գտնուի Պօլսոյ բոլոր հայ գրա-
վաճառաց քով, նաև Կալաթա, Պ. Յ.
Չաքրեանի հայկական թղթավաճառա-
նոցը:

Դպրոցաց համար մասնաւոր գեղջ
կըլլուի:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՋԴ

Պաղէ Գարուն թիւ 8 Համադդային դեղա-
րանին մէջ ամեն օր կը գտնուին Տօթէօր Ա-
նանեան Էֆէնտի, որ արքունի բժշկական դըու-
րոյն ուսուցիչ է և կոկորդի, բթի ու ակաւ-
ջի հիւանդութեանց մէջ մեծ համբաւ ստացած
է, Տօթէօր Վէնէյիանօօօօ որ Քլինիկի մէջ
համբաւուած է, նոյնպէս տալարոյ Տօթէօր
Խիւս Ապտինուր Պէյ որ արքունի բժշկական
դպրոցին ուսուցիչ է և ատամնաբոյժ Պ. Գա-
լիյարի:

Տօթէօր Անանեան ամեն օր ժամը 2 էն
մինչև 3 և 8 էն մինչև 10 դեղարան կը գըտ-
նուի. իսկ ուրախ օրերը կէս օրէն մինչև ժա-
մը 8 աղքատները ձրի կը դարմանէ: Իսկ Տօթ-
Խիւս Ապտինուր Պէյ երեքշաբթի, հինգշաբթի
և շաբաթ օրերը ժամը 3 էն մինչև 5, ուր-
աթ օրերը 7 էն մինչև 9 աղքատները ձրի
կը դարմանէ: Տօթէօր Վէնէյիանօօօօ ալ
ամեն օր ժամը 3 էն մինչև 4 և 9 էն մինչև
10 դեղարան կը գտնուի. չորեքշաբթի օրերն
ալ միևնոյն ժամերու մէջ ձրի կը նոյն: Իսկ Պ.
Գալիյարի ամեն օր ժամը 6 էն մինչև 10
դեղարան պիտի գտնուի, և հինգշաբթի օ-
րերն ալ միևնոյն ժամերու մէջ ձրի պիտի նոյն:

Յետին աղքատաց համար գեղջեր ձրիաբար
կտրուի:

ՊԱՃԵՊԱՆ ՕՂՈՒ ԷԷ ԳՈՒՄ
Ստամբուլի լիւր փաշախան Ե: 3

ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՍԻԿԱՐԻ ԹՂԹԻ

Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ
ԲԻՉԱ ՓԱՇԱ ԽԱՆ Թ. 3

Այս անունով նոր դպրարան մը բացուած
է Բիզա փաշա խան թիւ 3 սենեակը, ուր կը
պատրաստուին խիստ մեծ խնամով և աման
գնով ամէն տեսակ ազնիւ թուղթ Մարսիլիա-
յէն յատկապէս բերուած ընտիր տեսակաց վրայ:
Գործարանի վարչութիւնը պատրաստ է
մայրաքաղաքս դստուած զօմիսիօնճիւնիւրու հետ
բանակցելու և անոց ուղած տեսակաւ թուղթ
պատրաստել. նոյնպէս պատրաստ է դաւառ-
ներէն այս մասին յանձնարարութիւններ ըն-
դունիլու և որոշեալ ժամանակին յանձնել, ինչ
քանակութեամբ որ ուղեն:

Վարչութիւնս սոյն ձեռնարկութեան հետ
բարեգործութիւնն ալ միացնելու ուղելով, որո-
շած է վաճառման արդիւնքին 3 առ 0/0 ը
Ազգ. Հիւանդանոցին նուիրել:

Վարչութիւնս կը յուսայ որ ճաշակի տէր
և աղգային կարեւոր հաստատութեանց նը-
պատկուր. փափաք ունեցող աղգայինք պիտի
փութան առեւտուրի փորձ մ'ընել սոյն գոր-
ծարանին հետ, զորս ըստ ամենայնի գոհ ընե-
լու համար ջանք և աշխատութիւն չպիտի
պակսին:

Կը ծախուի ամէն ծխալաճառաց քով
և Կեդրոնատեղին է Բիզա փաշա խան թիւ 3
սենեակը Ս. Ղ. Պարտիչպանեան և Ընկ. Գոր-
ծարանը:

ՅԱՆԿ ԳՐՈՅ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ
Ե. Մ. ՏՆՏԵՍԵԱՆ

Դ. Փրյ.

Վարժութիւն ճայնաւոր մանկանց 6
Նկարագիր երգոց հայաստանեայց

Եկեղեցւոյ 3

Օստիանու քերթուած
Ո՛վ է մեղաւոր կանանց վերա-

բերեալ 1 20

Հանդուցեալ Պ. Ե. Մ. Տնտեսան
տպարանէն իւրոյս ընծայուած վերոյիշ-
եալ գրքերը կը վաճառուին իրենց գի-
ներովը հատով առնողի համար. իսկ 10
ով առնողի զեղջ կը լինի:

Կեդրոնատեղին է Պահճէ քաղաւ մաք-
սատան կարգը կամուրջի մօտ Ս. Յ. Փա-
փաղեան գրատունը. թիւ 56:

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԹԷՆՍ ԵՒ Ի ՉՄԻՈՒՆ

Հանդերձ գիտողութեամբ նկարագ-
րեաց Յ. Գուրգէն:

Պատմական տեղեկութիւններ պա-
րուակող ընտիր գրքոյի մ'է խիստ յար-
մար գպրոցական պարգեւաբաշխու-
թեանց օրոյ 50 օրինակին գինը Ս. Փրկչի
Ազգ. Հիւանդանոցին յատկացեալ է:

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով
ի գին 6 զրուշ:

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրա-
տունը:

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՆՆԻՃԷ ԹԻԱԽՈՏԻ

ԳՈՒՄԻ ԵՂԱՐԱԲ ԵՒ ՇԱՀԻՆԻ

109 Ղալաթա. Սանտրագճլար փողոց 109

Ստորագրեալքս առեւտրական բոլոր պա-
տասխանատուութիւնը մեր վրայ առնե-
լով Գուրի եղբարց և Շահինի հետ ըն-
կերութեամբ Ղալաթիոյ Սանտրագճլար փո-
ղոց թիւ 130 գործատունն հաստատելու
ի վեր արժանապէս քաջակրօնեցանք պատ-
ուարժան յաճախողաց ըստ լիցենզիայ: Ա-
մէն որ լաւ գնահատեց ձեր գործարանէն
եկած ծխախոտոյն ընտրութիւնը, ճաշակը
և գինը ունի չափաւորութիւնը տեսականե-
րուն համեմատութեամբ. ուստի և մեզ
հարկ եղաւ, աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը
ապլ մեր գործատուութեանց:

Եւ նախ մեր գործարանն ու վաճառա-
տունը փոխադրեցինք առաջնոյն գիմացը 109
թիւ շէնքին մէջ, և իւր անհամեմատ ըն-
դարձակութեամբ խիստ յարմարութիւն ու-
նի թէ մայրաքաղաքէս թէ գաւառներէն և
թէ օտար երկիրներէ եկած ըստ լիցենզիայ
հրամաններն յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ և
փութով կատարելու:

Երկրորդ ծխախոտոյ բերքն արտադրող
ամեն կողմ և մանաւանդ յինչէ յատուկ
գործակալներ կարգելով սկսած ենք մասնա-
ւոր խնամօք պատրաստել տալ բերքը և ա-
հա այս խնամոց և զոհողութեանց շնորհիւն
է որ այսօր ամենընտիր և հոտաւէտ ծը-
խախոտներ կարող ենք մատակարարել նաև
150 նոց, 200 նոց, և 300 նոց և աւելի
բարձր գիներով ըստ տեսակին:

Այսուհետեւ ոչ ոք պիտի վարանի իւր
ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ գտնելու
մասին, բաւական է զլմել մեր վերոյիշեալ
գործատունն ի Ղալաթիա Սանտրագճլար փո-
ղոց թիւ 109, և կամ ամեն ծխալաճառ-
ներէ խնդրել մեր գործարանէն եկած ապ-
րանքներէն:

Ծան. Օտար երկիրներէ ապրանք ուղող-
ները կը մասնակցին այն մենաշնորհին, զոր
ունինք կայսերական կառավարութենէն, որ
է պանտրօյի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով,
% ին 20 չափ կուսենան:

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սանտրագճլար թիւ 109
Չընտան գարու 25 օմէկիճիէր » 29
Էմլին-Էօնիւ » 56

ՏԵՄԻՐԳԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԱՐԱԲ

ՏԵՐ-ԽՄԲԳԻՐ

Մ. Յ ՄԵՆԻՔԵԱՆ

Բիզա փաշա խան թիւ 14